

Asia C-45/22

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

20.1.2022

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Belgia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

4.1.2022

Kantaja:

HK

Vastaaja:

Service fédéral des Pensions (SFP)

1. Pääasian kohde ja tosiseikat:

- 1 HK saa vanhuuseläkettä Belgiassa ja Espanjassa työskentelynsä perusteella.
- 2 Hänen aviopuolisonsa, joka oli työskennellyt Belgiassa, Espanjassa ja Suomessa, kuoli 29.11.2016.
- 3 HK:lla on näin ollen oikeus perhe-eläkkeisiin. Espanjan toimivaltainen laitos myönsi hänelle oikeuden perhe-eläkkeeseen soveltamatta päällekkäisyyttä muiden eläkkeiden kanssa koskevaa enimmäisrajaa. Sen sijaan Belgian ja Suomen toimivaltaiset laitokset soveltavat tällaista enimmäisrajaa.
- 4 Service fédéral des Pensions (liittovaltion eläkelaitos, Belgia) päätti 18.9.2019 tekemällään päätöksellä vahvistaa HK:n oikeuden Belgian perhe-eläkkeeseen.
- 5 HK riitauttaa tätä eläkettä koskevan laskelman ja erityisesti sen, miten tässä laskelmassa on sovellettu unionin oikeuden päällekkäisyyttä estäviä sääntöjä.

2. Asiaa koskevat oikeussäännöt:

A. *Unionin oikeus*

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004

- 6 Asetuksen 53 artiklassa, jonka otsikkona on ”Säännöt päällekkäisyyden estämiseksi”, täsmennetään seuraavaa:

”1. Kaikkia samalle henkilölle täyttyneiden vakuutus- ja/tai asumiskausien perusteella laskettuja tai myönnettyjä päällekkäisiä työkyvyttömyys-, vanhuus- ja perhe-eläke-etuuksia pidetään päällekkäisinä samanlaisina etuuksina.

2. Päällekkäisiä etuuksia, joita ei voida pitää 1 kohdan mukaisesti samanlaisina, pidetään päällekkäisinä erilaisina etuuksina.”

- 7 Asetuksen 55 artiklassa, jonka otsikkona on ”Erilaisten etuuksien päällekkäisyys”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos erilaisten etuuksien tai muun tulon saaminen edellyttää asianomaisten jäsenvaltioiden lainsäädännössä annettujen päällekkäisyyttä estävien sääntöjen soveltamista, kun kyseessä on:

a) kaksi itsenäistä etuutta tai useampi itsenäinen etuus, toimivaltaiset laitokset jakavat huomioon otettujen etuuksien tai muiden tulojen määrät niiden etuuksien lukumäärällä, joihin kyseisiä sääntöjä sovelletaan; – –”

3. Asianosaisten näkemykset:

- 8 Asianosaisten kesken on riidatonta, että tässä tapauksessa kyseessä olevat etuudet ovat erilaisia etuuksia ja että kahteen perhe-eläkkeeseen, Belgian perhe-eläkkeeseen ja Suomen perhe-eläkkeeseen, sovelletaan kansallista päällekkäisyyttä estävää sääntöä.
- 9 Asianosaiset katsovat myös, että belgialaista päällekkäisyyttä estävää sääntöä lievennetään asetuksen N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohdassa. Asianosaiset ovat kuitenkin eri mieltä siitä, miten sitä on sovellettava.

A. *Service fédéral des pensions*

- 10 Service fédéral des pensions katsoo, että asetuksen N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohdan ilmaisulla ”huomioon otettujen” tarkoitetaan vain sitä etuuksien osaa, joka otetaan huomioon erilaisten etuuksien päällekkäisyyden rajoittamiseksi, eli määrää, joka ylittää päällekkäisyyden enimmäisrajan. Sen mukaan perhe-eläkkeen pienentämiseksi huomioon otettujen etuuksien määrä

(tässä tapauksessa 11 418,87 euroa, joka vastaa päällekkäisyyden enimmäisrajan ylittävää osaa vanhuuseläkkeistä) on jaettava niiden perhe-eläkkeiden lukumäärällä, joihin sovelletaan erilaisten etuuksien (tässä tapauksessa Belgian ja Suomen perhe-eläkkeet, sillä Espanjan perhe-eläkettä ei ole pienennetty) päällekkäisyyttä estäviä sääntöjä. Tämä summa jaettuna kahdella (Belgian perhe-eläke ja Suomen perhe-eläke, joihin sovelletaan enimmäisrajaa) on tämän jälkeen vähennettävä perhe-eläkkeestä.

- 11 Sen laskelma on seuraavanlainen:

Perhe-eläke: 7 638,46 euroa

Päällekkäisyyden enimmäisraja: 16 458,42 euroa (110 prosenttia täydestä perhe-eläkkeestä)

Huomioon otettavat vanhuuseläkkeet: 20 238,83 euroa

Päällekkäisyyden enimmäisrajan ylittämistä koskeva laskelma:

7 638,46 euroa (perhe-eläkkeen määrä) + 20 238,83 euroa (vanhuuseläkkeiden kokonaismäärä) – 16 458,42 euroa (päällekkäisyyden enimmäisraja) = 11 418,87 euroa.

Pienennettyä perhe-eläkettä koskeva laskelma:

7 638,46 euroa – 11 418,87 euroa

2

(enimmäisrajan ylittävä määrä jaettuna niiden perhe-eläkkeiden lukumäärällä, joihin sovelletaan päällekkäisyyttä estäviä sääntöjä ja joita ovat tässä tapauksessa Belgian ja Suomen perhe-eläkkeet) = 1 929,03 euroa

- 12 Service fédéral des pensions tuo esille, että Suomen viranomaiset ovat menetelleet täsmälleen samalla tavoin HK:lle 10.11.2017 tiedoksi annetun Suomen perhe-eläkkeen laskelmassa.

B. HK

- 13 HK katsoo, että asetuksen N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetaan eläkkeensaajan tuloja, jotka otetaan huomioon kansallisissa päällekkäisyyttä estävissä säännöissä, ja että kahdella on jaettava muiden eläkkeiden määrät sellaisinaan.
- 14 Hänen laskelmansa poikkeaa siten Service fédéral des pensionsin laskelmasta tältä osin.

Päällekkäisyyden enimmäisrajan ylittämistä koskeva laskelma:

7 638,46 euroa (perhe-eläkkeen määrä) + 20 238,83 euroa

2

(vanhuuseläkkeiden kokonaismäärä jaettuna niiden perhe-eläkkeiden lukumäärällä, joihin sovelletaan päällekkäisyyttä estäviä sääntöjä ja joita ovat tässä tapauksessa Belgian ja Suomen perhe-eläkkeet) – 16 458,42 euroa (päällekkäisyyden enimmäisraja)

= 1 299,45 euroa

Pienennettyä perhe-eläkettä koskeva laskelma:

7 638,46 euroa – 1 299,45 euroa = 6 399,01 euroa

4. Tribunal du travail'n (työoikeudellisten asioiden alioikeus) arviointi asiasta:

- 15 HK:n tilanteessa on kaksi rajat ylittävää ulottuvuutta, sillä hän saa henkilökohtaisesti työntekijän vanhuuseläkettä Belgiasta ja Espanjasta sekä aviopuolisonsa kuoleman johdosta työntekijän jälkeen maksettavaa perhe-eläkettä Belgiasta, Espanjasta ja Suomesta, koska hänen aviovaimonsa oli työskennellyt eri jäsenvaltioissa (Belgiassa, Espanjassa ja Suomessa) ja maksanut niissä eläkevakuutusmaksuja.
- 16 Belgian lainsäädännön perusteella perhe-eläke ja vanhuuseläke voivat olla päällekkäisiä enimmäisrajaan asti, joka on 110 prosenttia sen perhe-eläkkeen määrästä, joka olisi myönnetty leskelle täyden työuran perusteella.
- 17 Asetuksella N:o 883/2004, jolla pannaan SEUT 48 artikla täytäntöön, yhteensovitetaan jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmät ja säädetään erityisesti jäsenvaltioiden lainsäädäntöihin sisältyvistä päällekkäisyyttä estävistä säännöistä. Sillä on korvattu asetus N:o 1408/71. Unionin tuomioistuin on useita kertoja todennut, että ”asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen N:o 883/2004 säännöksillä ei luoda yhteistä sosiaaliturvajärjestelmää, vaan niiden tarkoituksena on ainoastaan varmistaa edelleen voimassa olevien eri kansallisten järjestelmien yhteensovittaminen” (tuomio 21.2.2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86; tuomio 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946, ja tuomio 21.10.2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie, C-866/19, EU:C:2021:865, 25 kohta).
- 18 Työntekijän jälkeen maksettavan perhe-eläkkeen ja eri vanhuuseläkkeiden (Belgian ja ulkomaan vanhuuseläkkeiden) päällekkäisyyttä on pidettävä erilaisten etuuksien päällekkäisyytenä. Kahden eri henkilön työurien perusteella laskettuja etuuksia ei nimittäin voida pitää samanlaisina etuuksina. Tässä tapauksessa HK:n

perhe-eläke on laskettu hänen edesmenneen puolisonsa työuran perusteella, kun taas hänen Belgiasta ja Espanjasta saamansa vanhuuseläke on myönnetty henkilökohtaisesti hänen oman työskentelynsä perusteella. Tässä ei siis ole mitenkään kysymys samanlaisista etuuksista.

- 19 Edellä esitettyjen laskelmien perusteella HK:lla on oikeus perhe-eläkkeeseen ainoastaan asetuksen N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisen seurauksena. Joku toinen työntekijä, joka saa Belgiassa työntekijän vanhuuseläkettä, joka on yhtä suuri kuin HK:n saama eläke eli 20 238,83 euroa, ei olisi saanut Belgiassa lainkaan perhe-eläkettä.

- 20 HK on siis edullisemmassa asemassa unionin lainsäädännön soveltamisen vuoksi.

- 21 Asetuksen N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sisältyvää sääntöä ei ollut sellaisenaan tätä asetusta edeltäneessä asetuksessa N:o 1408/71. Sen 46 c artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Jos erilaisten etuuksien tai muun tulon saaminen johtaa kahden tai useamman sellaisen etuuden pienentämiseen, keskeyttämiseen tai peruuttamiseen, joita tarkoitetaan 46 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa, määrät, joita ei maksettaisi sovellettaessa ankarasti etuuksien pienentämistä, keskeyttämistä tai peruuttamista koskevia kyseisten jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen säännöksiä, jaetaan niiden etuuksien lukumäärällä, joita pienentäminen, keskeyttäminen tai peruuttaminen koskee.”

- 22 Näyttää siis siltä, että asetuksen N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohdalla on muutettu asetuksen N:o 1408/71 46 c artiklan 1 kohtaan sisältyntä sääntöä. Ensimmäisen näkemyksen mukaan enää ei siis jaeta sen etuuden määrää, jota ei maksettaisi, vaan päällekkäisyyttä estävän säännön soveltamiseksi huomioon otetut etuudet tai tulot.

Toisen näkemyksen mukaan sen sijaan silloin, jos useampaa itsenäistä etuutta on samanaikaisesti pienennettävä tällaisten sääntöjen nojalla, määrä, johon pienentäminen, keskeyttäminen tai peruuttaminen kohdistuu, on jaettava niiden etuuksien lukumäärällä, joita pienentäminen, keskeyttäminen tai peruuttaminen koskee.

- 23 Tribunal du travail toteaa, että tässä tapauksessa on kyse asetuksen N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sisältyvän säännön tulkintaongelmasta, ja katsoo tarpeelliseksi esittää unionin tuomioistuimelle jäljempänä esitettävät ennakkoratkaisukysymykset.

5. Ennakkoratkaisukysymykset:

- 24 Tribunal du travail esittää seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- Onko asetuksen (EY) N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua sääntöä, jonka mukaan toimivaltaiset laitokset jakavat huomioon otettujen etuuksien tai muiden tulojen määrät niiden etuuksien lukumäärällä, joihin kyseisiä sääntöjä sovelletaan, tulkittava niin, että siinä velloitetaan jakamaan päällekkäisyyttä estävän säännön soveltamiseksi huomioon otettujen tulojen sellaisinaan vaan sen sijaan päällekkäisyyden enimmäisrajan, sellaisena kuin siitä säädetään esimerkiksi kyseessä olevalla kansallisella säännöllä, ylittävä osa tuloista niiden perhe-eläkkeiden lukumäärällä, joihin päällekkäisyyttä estävät säännöt vaikuttavat?
- Onko asetuksen (EY) N:o 883/2004 55 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua sääntöä, jonka mukaan toimivaltaiset laitokset jakavat huomioon otettujen etuuksien tai muiden tulojen määrät niiden etuuksien lukumäärällä, joihin kyseisiä sääntöjä sovelletaan, sitä vastoin tulkittava niin, että siinä ei velloiteta jakamaan päällekkäisyyttä estävän säännön soveltamiseksi huomioon otettuja tuloja sellaisinaan vaan sen sijaan päällekkäisyyden enimmäisrajan, sellaisena kuin siitä säädetään esimerkiksi kyseessä olevalla kansallisella säännöllä, ylittävä osa tuloista niiden perhe-eläkkeiden lukumäärällä, joihin päällekkäisyyttä estävät säännöt vaikuttavat?